

JURNAL DE CĂRȚI... ȘI DIN CĂRȚI...

Mărioara CĂLUGĂRU¹

ABSTRACT: This review aims to present three books by the interpreter Antoaneta Ralian. Published by the publishing house Humanitas and Art, the three books illustrate the spiritual profile of the interpreter that beyond the act of translation proves to be a gifted writer. The first book is talks with Radu Paraschivescu, conversation which reveals the main biographical events. The second book is memories of travel or meetings with writers to whom she translated their works. Last book is a volume of mixture comprising manifestations of the interpreter in the press, investigations for Dilemma, Dilemateca magazines and seven interviews between 2002 and 2015.

KEYWORDS: interpreter, translation, biography, writer.

Continuând rubrica noastră din revistă am ales pentru acest număr trei cărți inedite ca factură, dar aparținând aceleiași autoare, Antoaneta Ralian, un nume care apare pe coperta a doua a peste 120 de volume. De ce pe coperta a doua? Pentru că Antoaneta Ralian este probabil cea mai cunoscută traducătoare din limba engleză în limba română, traducerile sale alcătuind o panoramă complexă a literaturii engleze contemporane.

Când se vorbește de identitatea națională reflexul oricărui filolog este recursul la programul revistei „Dacia literară” unde Mihail Kogălniceanu respingea traducerile pentru că „nu fac o literatură” sau pentru că „omoară în noi duhul național”².

Între timp lucrurile s-au mai schimbat, pe Kogălniceanu l-a temperat Maiorescu, l-a contrazis Lovinescu, iar conceptul de identitate națională în context european a pătruns în manuale.

Am ales să prezint tocmai un traducător al cărui efort constant a fost valorificarea valențelor expresive ale limbii române pliate pe necesitatea actului de echivalare a sensurilor din engleză în română.

Antoaneta Ralian este cu adevărat un personaj al lumii literare contemporane. Spre sfârșitul existenței sale terestre a început să fie căutată și

¹ Profesor de Limba și literatura română la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău.

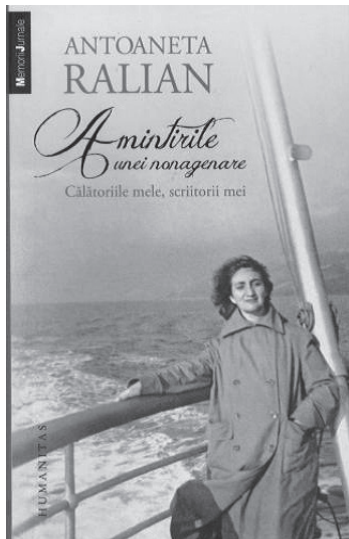
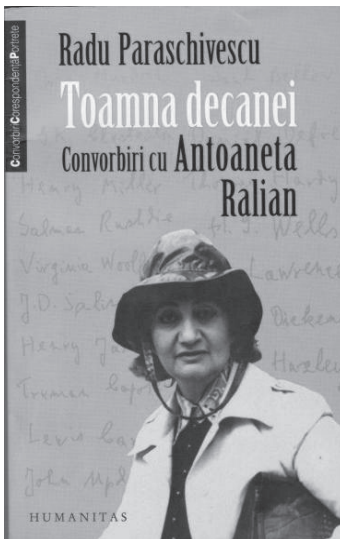
² Mihail Kogălniceanu „Introducere”.

pentru experiența sa de viață, dincolo de cărțile pe care le-a tradus. Aceste incitări la poveste au dus la trei cărți extraordinare, în ordine cronologică:

– 2011 – „*Toamna decanei*”- Convorbiri cu Antoaneta Ralian de Radu Paraschivescu, Editura Humanitas.

– 2014 – „*Amintirile unei nonagenare. Călătoriile mele, scriitorii mei*”, Editura Humanitas.

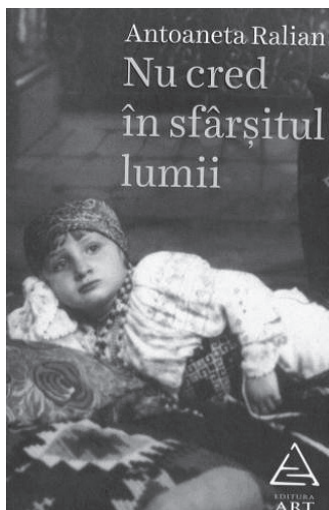
– 2016 – „*Nu cred în sfârșitul lumii*” culegere de erticole, amintiri, interviuri), Editura Art.

Prima carte „*Toamna decanei*” este rezultatul unui „*Laudațio*” pe care Radu Paraschivescu a trebuit să-l scrie despre Antoaneta Ralian. A descoperit un om extraordinar care declara: „Cred că motorul supraviețuirii e vitalitatea, dinamismul în limita puterilor, setea de nou, curiozitatea pentru tot ce se întâmplă în jur, senzația impusă că ești încă în circuit [...]. Mă înconjur de oameni tineri – e un soi de vampirism, mă înfrupt din tinerețea și din energia lor”. Capitolele cărții trec în revistă atât viața personală cât și evenimentele sociale și au titluri savuroase în spiritul ironiei specifice autoarei: „Elena Ceaușescu nu suporta femeile tinere și frumoase” (pagina 83), „Chelnerii de la Capșa erau mult mai domni decât clienții de astăzi” (pagina 133). Cartea se completează cu trei interviuri luate scriitorilor pe care i-a tradus: Saul Bellow, Iris Murdoch și Amos Oz și cu fotografii semnificative.

Volumul „Amintirile unei nonagenare din 2014 cuprinde mărturii organizate în trei secvențe: „Întâmplări de peste mări și țări”, „Întâmplări cu scriitorii” și „Derapaje”. Hotărârea de a-și scrie amintirile este motivată prin vârsta la care a ajuns: „Când la numărătoarea anilor tăi depășești prefixul 8 – cel care când îl culci reprezintă infinitul, adică veșnicia care îți face cu ochiul – altfel spus, când te pomenești octogenar sau optzecist cum îmi place mie să-mi spun prin analogie cu ierarhia cronologică a poezilor contemporani, se presupune că ești doldora de amintiri” (pagina 5).

Dincolo de amănuntele picante ale călătoriilor se detașează întâlnirile cu scriitorii Raymond Federman, Saul Bellow, Amos Oz, Kurt Vonnegut și Salman Rushdie. Impresionează portretul făcut scriitoarei Iris Murdoch cu care a depășit relația traducător-scriitor tradus, devenind bune prietene. Concluzia cărții îi aparține tot Antoanetei Ralian: „Asta-i ce-am vrut din ce-am avut. În bună măsură mi s-a dat, chiar dacă nu în condițiile visate. Oricum am făcut cunoștință cu viața” (pagina 14).

Cea de a treia carte aleasă pentru prezentare este un volum coordonat de Marius Chivu, apărut la Editura Art în 2016 și conform coordonatorului „adună aproape toate textele ocazionale scrise de Antoaneta Ralian în ultimul deceniu de viață” împreună cu interviuri din anii 2002–2015. Astfel celor 125 de cărți traduse li se adăugă un volum compozit care arată verva de povestitoare, de fină observatoare a lumii, de femeie cu o vitalitate deosebită. Nu se sfiește să abordeze și subiecte considerate tabu, mai ales că este traducătoarea lui Henry Miller în articolul intitulat savuros

„Emoții nu erecții” (pagina 95). Cu același umor afirmă justificând titlul volumului „Nu cred în sfârșitul lumii” la pagina 99. „Oricând se vor găsi un Adam și o Evă, urangutani care o vor repopula cu viitori bipezi ai unor viitoare civilizații. Nu cred în sfârșitul lumii, dar eu n-am crezut nici în sfârșitul lui Ceaușescu. Așa că... mai știi?! Dacă va veni sfârșitul lumii, nu l-aș întâmpina cu melancolia lui Lars von Trier ci cu un chef monstru, cu o orgie demențială în care mi-aș scoate pârleala pentru tot ce n-am făcut în viață, să profit măcar în ceasul al doisprezecelea”.

Pentru Antoaneta Ralian sfârșitul a venit în 26 noiembrie 2015 dar acest lucru nu a afectat notorietatea ei postumă. Ba, dimpotrivă mulți regretăm că nu am descoperit-o mai devreme în această postură de memorialist mărturisind despre timpul prin care a trecut.